National Library of Israel

Doar Hayom - דאר היום, 24.09.1923, page 3

אגדת „בני יהודה" ונשפה הראשון

אחת ההופעות הטבעיות של חיינו המתחדשים פה מחדש היא הופעת האגודות והחברות השונות, הצצות באדצנו כפטריות על כל מדרך כף רגל. אם טובה הופעה זו או לא — לא ברור לי עדיין, אך על כל פנים סימן טוב הוא. סימן לשני דברים: סימן לצורך בהתחברות הנשמות והתועדות והסודדות כל אחת בחלומותיה ובסבלותיה החברותיים, וסימן למשבר קשה, ואובל אותנו בחמר וברזל עד אין הכיל. ועל כל־פנים סימן טוב ומטיב הוא, שבני הנעורים מרגישים בשני הדברים הללו: במשבר ובצרך להתאחדות הכחות. וכבר גולחו לנו החברות והאגודות השונות, שכל אחת מהן באה בהכנותה „הרחבה" ולפעמים גם בקשקושים מצלצלים, שאינם מעוררים אמונה יתרה בהתגשמות הרצונות הכבירים המובטחים. ולפעמים רואה אתה והנה חברה אחת נכנסת בקצה תכניתה לתוך תכנית אגודה שניה והשניה לתוך „מטרתה" של השלישית וחוזר חלילה. עד שמתעוררת בך השאלה: אולי הוה כראי לאחד את כל החברות הללו לאגודה אחת כללית, המקפת את כל המטרות והתכניות הללו? —

ועל שאלה זו באה אגודת „בני יהודה" ונתנה לנו תשובה. מטרתה הרחבה באמת כוללת אתו כל המטרות של כל החברות והאגודות כאחת.

ברגע הראשון, כשאתה קורא את תכניתה של אגודה זו — קשה לך להאמין בכח כזה, שיכל לגשם את כל הטוב והיפה הלזה ושיכל לשאת את כל הכבודה הלזו על שכם אגודה אחת. ואולם אגודת „בני יהודה" יתרונה בצדה: היא איננה מופיעה בתור חדוש ובתכנית חדשה בפני עצמה. אגודה זו מופיעה בתור סניף לאגודה אחתו יהודית עולמית שכבר ישנה ושכבר עובדת שנים אחדות ובהצלחה גדולה: אגודת „בני יהודה" היא אינה אלא סניפו של „יהודה הצעיר" שבאמריקה. ו„יהודה הצעיר" מטרתו לפניו ותכניתו ברורה ומנוסה מכבר. ובזה כל אמונתנו. ואולם בכדי לאכד את אמונתנו זאת — מוטלת על האגודה לא רק ללכת בחרבי „יהודה הצעיר" שבחוץ לארץ, לא. אגודה זו שבארץ חובה יותר גדולה מוטלת עליה: עליה להיות סוף סוף „לאם" לכל אגודות „יהודה הצעיר" ובמקום „סניף" עליה להיות למרכז במשך הזמן. וזה לא יעשה אלא בדבר אחד: בהכנה עמוקה ודורית, שארץ ישראל היא „אם" הגלות ומרכז כל עברנו ועתידנו גם יחד. ובהכנה זו עליה להשפיע כלפי חוץ על כל סניפיה שיהיו אחר כך סרים למשמעתה ולהודה יתנתן לה מידי ארצנו.

ואת הדרך לבא לידי כבוד זה והשפעה זו — התוה לה לאגודת „בני יהודה" בנשפה הראשון מר קסלמן. מר קסלמן, בתור אחד האנשים הפעילים ב„יהודה הצעיר איננו „נואם" עברי יוצא מן הכלל. זה לא מזמן רב ששב ארצה ישראל. לפיכך מתקשה הוא עדיין בדבורו. ואולם מה שאמר בנאומו — כדאי היה להדפיס בתור תכנית מובהקת, בתור תורה למעשה בשביל האגודה בפרט ובשביל כל בני הנעורים ואפילו כל בית ישראל בכלל. מר קסלמן לא עקר הרים בסברה, לא חדש פנים בתורת ישראל ובספרותו. מה שהגיד מר קסלמן אולי אינו ראוי אפילו להיות לחומר לנאומים ודרשות. ואולם ראוים הם דבריו הפשוטים שיחרתו סוף סוף על לוח לבו של הקהל העבדי ושיעשו לו לתורת הדרים בשבבו ובקומו. הוא דבר על דבר קטן וקל ערך בעצם, על דבר שהכל דשים בו בעקבם לכאורה, על דבר שהעדרו מתוך חיינו העלובים עושה אותנו לערר לצוענים, לאנשים שאין להם ערך לאמו אף כשערה: על „דרך ארץ" דבר מר קסלמן. על אותה „דרך ארץ" הבאה לו לאדם לא מתוך תלי תלים של ספרים ומדעים, אלא מתוך הרגשתו הפנימית והעזה, שבן לעם הגון הוא, שחוליה הוא בשלשלת אומה הרוצה „לבא בקהל" סוף סוף. וכל המבקר את נשפינו ואת תיאטרונינו בזמן האחרון — מרגיש בלימה עמוקה ובזיון מרעיל מנפש ועד בשר לרגלי התנהגותו של הקהל שלנו בפומבי ובכל הזדמנות שהיא: מרגישים אנחנו, שבמדותינו החברותיות והלאומיות עומדים אנחנו מטה־מטה מכל אומה ולשון. צער מאיר ומטריף את הדעת תוקף אותנו לאותו השגעון: התולך ופושה בקרב צעירינו מזמן לזמן בכל נשף ונשף ונפשנו אובדת עצות ממש למראה עינינו ולמשמע אזנינו בכל פעם שנמצאים אנחנו בחברה יהודית בארץ ישראל, אחת היא, אם בנשף ספרותי או בתיאטרון או בקבוצה הכרותית סתם. מי שלא שמע את הצעקות, הדפיקות, הצפצופים, הנאקות, הילולות, הצחוק הפרוע, המרוטות המצלצלות ושבירות הספסלים ביחד עם זריקת הדפצים והזבל מלמעלה על ראש היושבים למטה — בשעת הנאומים, הזמרות וההצגות שעל הבימה: אינו יודע עדיין מה זה „קהל עברי" בארץ ישראל ואינו יודע במה עליו להתבייש בפני — — הזרים.

זוהי „דרך ארץ" עברית בארץ ישראל.

ובין כל הקהל הלזה אינם נמצאים אנשים אחדים יוצאים מן הכלל, שירגישו את העלבון ויהיו מוחים בכל תוקף ומשפיעים בכל מאודם להסיר מעלינו את הדרפה הלזו. —

ולפיכך מותר אני על כל מיני נשפי ספרות ועל כל נאומי הפוליטיקה והפילוסופיה שלנו בפני „נאום של חולין" כזה של מר קסלמן, שאינו בא לבקש מאת בני הנעורים שלנו בראש וראשון אלא דבר פעוט אחד: „דרך ארץ". דרך ארץ בבית ודרך ארץ ברחוב. ומבקש הוא מר קסלמן, למשל, „שאיש המהלך ברחוב אל נא ישליך את קליפת התפוח שלו למבשול לרגלי העוברים ושבים". — —

מתי יגיע אדם מישראל למדרגה כזו?

ומתי יבא הצעיר באלפי יהודה לידי הכרה זו, שבשעה שהוא מתהולל ומבזה את עצמו — לא את עצמו מבזה הוא, אלא את עמו האמלל והבזוי זה אלפים שנות חיי צוענים ופרעות? —

זוהי התכנית של אגודת „בני יהודה". זוהי התכנית, שעליה בראש וראשון: לממש בחיים, בחברה, בבית וברחוב ובכל מקום שהוא. ואם את אלה לא תגשם — שוא לה כל „התכניות" וכל „המטרות" וכל המלים היפות, שנפשנו כבר קצה בהן מתוך בחילה לכל התאספות ולכל נשף שהוא: מתוך בחילה ולעצמנו ולקהלנו. —

ועוד דבר. כמעט אין לנו אגודה, שלא תשים לה למטרה „לפתח את השפה העברית ואת הספרות והאמנות וכו' וכו' וכו'—על ידי נשפים, הקראות וכוחים, הרצאות וכן הלאה". כבר הגיע הזמן, שהאגודות השונות תשימנה אל לבן עובדה אחת: שבה בשעה שהן אומרות לפתח את השפה ואת הספרות ואת האמנות — הנה מצד השני זה שתים שלש שנים שסופרים ואמנים הולכים ובאים אל הארץ להשקיע את כל מרצם ביצירת אמנות וספרות עברית — וכעבור זמן מה עוזבים הם את הארץ מהוסר צבעים ומבהול ובד לציור פשוטו כמשמעו וסופרים שיצירות של שנים אחדות מונחתו להם בקרן זוית אין להם היכלת להוציא לאור ספר קטן המכיל חמשה גליונות דפוס מאין להם מחיר הדפסה פשוטו כמשמעו. — ואם סופרים לאלה אינם עוזבים את הארץ — הרי קורה להם דבר גרוע מזה: מעין יצירתם הולך ופוסק, הולך ונחנק ממש, מאין להם יכלת להביא את נפשם ורוחם בפני הקהל.

אם לאלה לא תשים אגודת „בני יהודה" את לבה — שוא לה כל התכניות שבעולם.

ואולם אם באלה תתעמק ותרגיש הרגשה עמוקה — יהיו לה נשפיה אחר כך לתפארת באמת. נשף יפה בזה כמו נשפה הראשון של אגודת „בני יהודה" יש לו ערך אך ורק בתור פראות למעשית היפים ובתור אמצעים להשיג את מטרותיה המעשיות. אחרי נאום הפתיחה של ד"ר שלונסקי ואחרי לקחו הטוב של מר קסלמן — באה דקלומה של מרת גלאזר. הקראתה של מרת גלאזר, שהיא גם אחת העסקניות הכי פעילות של האגודה — היתה הקראה, שנראתה בה הבנה ואינטליגנציה ספרותית מיוחדת ורק חסרון אחד היה בה: להקריא שיר כל כך ידוע של ביליק — לזה נחוץ אמן יוצא מן הכלל. הקהל משתוקק מבר לדברים חדשים ולא לדברים הבאים בתור המשך לנשפי הגלות כביכל.

בדיחתו הקצרה של מר קרניאל השיגה את מטרתה: הקהל צחק בכל פה. ואולם הצלחה זו לא קשה להשיגה בכלל. הקהל שלנו צוחק עוד בטרם יפתח „ההומוריסטן הידוע" את פיו. ההומוריסטן תעודה יש לו: עליו להראות תמיד את הצד המגוחך שבחיינו. ולזה הלא יש לנו חומר די והותר. ההומוריסטן הוא „המבקר" האמיתי — ומר קרניאל התחיל באמת לדבר על האגודות שלנו—אלא שהפסיק כמעט באמצע. קצר יותר מדי. התחלה הבטיחה באמת שעה יפה של קורת רוח הן בסגנונה הפשוט והן בחדודה הלשוני העברי. —

ולת הכתרת של הנשף היתה מנגינתו [illegible] הצעיר מר נרדי. בנשף זה הביא לנו מר נרדי מתנה חדשה פה בארץ: אחרי „הסימפוניה השתים עשרה" של ליסט נגן את „הקמפנלה" של גאון זה, שמעטים הם המחוננים בכשרון כזה לנגן יצירה קשה זו כמו שהוא מנגן אותה. ומסופקני, אם הקהל, למרות כל הרעש של מחיאת כפים שהודה לו בו, אם הרגיש במתנה חשובה זו. האושה המלאכותית, השיחות בקול רם והרעש הבלתי פוסק — לא העידו על זה. ואולם מכל מקום „תרע" הקהל ממנו גם נוספות על שתי יצירות אלו: את „המלוה המלכא", שלא פעם לקח בו מנגן צעיר את לב הקהל בארץ ישראל.

הנשף היה נשף יפה ומלבב שנגמר אחר כך בקצת „רבקות" חלוצית לבבית כיאות באמת ל„יהודה הצעיר" ואולם כלל וכלל לא יאות לו „ליהודה הצעיר", שהסדרנים שלו „יצטיינו" ב„עם־ארצות" כזו בהלכות סדרנות ושבמקום לעשות סדר ומשטר באולם — לא ידעו איך להכנים את הקהל הרב אל תוך האולם ועל ידי זה היה כל הנשף למקום פורענויות אצל הדלת.—

דברים פעוטים כמו אלה „הן־הן גופי הלכות" של האגודה. האומתו בתכניתה „לפתח את הרגש הלאומי".

אין רגש לאומי בלי משמעת ובלי סדר.

ירושלם.

אביגדור המאירי